A°. 1859. N°. 292.

DONDERDAG 8 DECEMBER.

UTRECHTSCHE PROVINCIALE EN STADS-COURANT

Algemeen Advertentie-Blad.

Bij deze COURANT behoort een BIJVOEGSEL.

De Gedeputeerde Staten der provincie Utrecht;

Gelet op art. 103 der provinciale wet,

Brengen ter kennis van de daarbij belanghebbenden, dat het besluit der Staten van Utrecht van den 10. November 1859, tot wijziging der omschrijving van een post op de provinciale huishoudelijke begrooting voor 1859, goedgekeurd bij koninklijk besluit van den 23 November ll., no. 69 (provinciaalblad no. 97), tegen betaling van *vijf Cents* per exemplaar, ter provinciale griffie algemeen verkrijgbaar is gesteld.

En zal deze worden geplaatst in de Utrechtsche Provinciale en Stads-Courant, zoomede in de Amersfoortsche Courant.

De Gedeputeerde Staten voornoemd,

Utrecht, den 7. Dec. 1859.

R Ö E L L, Voorzitter.

C. W. MOORREES, Griffier.

UTRECHT, Donderdag 8 December.

Van heverlede worden de antwoorden van de verschillende mogendheden ontvangen, die de deelneming aan het kongres te Parijs aannemen. Alleen omtrent Rome blijft er twijfel bestaan. Wat de vertegenwoordigers op het kongres betreft, de keuzen zijn nog niet zeker. Voor Engeland evenwel zullen lord *Cowley* en lord *Wodehouse*, de onder-staatssekretaris van Buitenl. zaken, optreden. Dat lord *Palmerston* niet naar Parijs gaat, acht men te begrijpelijker, omdat zelfs in 1815 lord *Castlereagh*, de Eng. min. van buitenl., niet de vertegenwoordiger te Weenen kon blijven, maar vooral omdat het zeer duidelijk is, dat de Britsche regering beter hare stelling op het kongres kan handhaven, als zij haren gezant instruktien geeft, en deze, voor elke belangrijke aangelegenheid, buiten die instruktien loopende, zich naar Londen moet refereren. — Het schijnt tevens zeker, dat niet graaf *Cavour*, maar de heer *Desambroix*, die het verdrag te Zurich heeft gesloten, ook te Parijs Sardinië zal vertegenwoordigen. — De voorloopige regeringen van Midden-Italië zullen, even als de gevlugte vorsten, alleen door nota's en memoriën hunne zaak voor het kongres kunnen bepleiten.

De verdedigings voorbereidselen van Engeland duren voort; dit blijkt te meer uit het berigt, dat lord *Palmerston* bij de opening van het parlement, een krediet van 120 à 150 millioen gulden zal aanvragen, om de kustverdediging te voltooijen.

Te Rome heeft Z. H. welwillend geantwoord op de openingen van den president der konsulta van financiën. Men hoopt daarom nog, dat Rome zich welwillender zal toonen, dan de Ultramontaansche organen het tot dus verre hebben doen gelooven.

Te Frankfort zijn de grondslagen vastgesteld voor de openbaarmaking van 't verhandelde in de zitting van den Bond. Niettegenstaande de pogingen te Wurzburg door de kleinere Duitsche rijken aangewend, zal de Bond de nationale wenschen tot hervorming niet ten volle kunnen ter zijde schuiven. 't Is evenwel niet te vermoeden. dat het Pruissen gelukken zal, in deze den Bond genoegzaam aan de nationale beweging te doen toegeven.

Spanje ondervindt in Afrika grootere moeijelijkheden, dan het welligt had vermoed. De strijd wordt er door de Mooren vrij ernstig gevoerd, en het zal aan het hof van Madrid vele opofferingen kunnen kosten, om den oorlog met eere te doen eindigen. De Engelsche pers verheugt zich reeds eenigermate in de moeijelijkheden, die Spanje ondervindt, en beschouwt ze als een billijke straf voor de ligtvaardigheid waarmede men te Madrid de waarschuwingen van Engeland heeft in den wind geslagen. Men mag wenschen dat de Eng. bladen wat te vroegtijdig, hunne vreugde openbaren. — Dat Engeland oude schulden van Spanje opeischt, ligt echter niet aan den tegenstand van Engeland tegen den tegenwoordigen oorlog, want reeds het vorige Eng. kabinet heeft de uitbetaling er van aan Spanje gevraagd, zoo berigt men.

De sinds gister ontvangen **telegrafiesche depeches** laten wij hieronder volgen:

Turijn, *Woensdag*. Het officieele orgaan deelt een besluit onzer regering mede, waarbij onze gezant te Parijs, de heer *Desambrois*, tot Sardinie's gevolmagtigde op het kongres benoemd wordt.

De heer *Desambrois* is heden derwaarts vertrokken.

Frankfort, *Woensdag*. De kommissie uit den bondsdag heeft de grondslagen vastgesteld nopens de kwestie der openbaarmaking van de verslagen der zittingen.

Parijs, *Woensdag*. Rusland en Portugal hebben hunne adhaesie aan het kongres te kennen gegeven.

De abt *Lisson*, is in de zaak van den *Ami de la Religion* (welk blad een gefingeerden brief van koning *Victor Emanuel* had opgenomen) veroordeeld tot eene gevangenisstraf van drie maanden en eene boete van 1000 fr. De uitgever is veroordeeld tot eene gevangenisstraf van éene maand en eene boete van 500 fr.

Parijs, *Woensdag*. Rente 3 pCt. sloot 69.75.

De *Pays* zegt, dat de toetreding tot het kongres van Rusland en Portugal ontvangen is.

Parijs, *heden*, *Donderdag*. De *Moniteur* bevat de benoemingen van de heeren *de la Tour d'Auvergne*, *Talleyrand*, *Sartige*, *Mercier*, *Damremont*, *Baudin*, *Comminges Guitaud*, *Reiset*, *Bourée*, *de Banneville* en *Sampayo* tot buitengewone gezanten en gevolmagtigde ministers bij de kabinetten van Berlijn, Turijn, 's Gravenhage, Washington, Napels, Kopenhagen, Lissabon, Darmstadt en Nassau, Athene, Munchen, Hanover en Kassel.

Gister middag hebben wij in een afzonderlijk berigt onzen lezers mededeeling gedaan van de belangrijke berigten uit Batavia, en tevens van de aanneming der beide Hoofdstukken van Hervormde en R. Katholieke Eeredienst, met 54 tegen 4 en 5 stemmen.

De berigten uit Java vooral luiden ongunstig; wij wenschen zeer, dat, als de nadere bijzonderheden bekend worden, de beangstigende indruk zal worden weggenomen, die de telegrafiesche tijding zeker bij velen gemaakt heeft; wij durven dat te eer hopen, omdat deze berigten over Engeland zijn ontvangen.

Intusschen moet vooral de regering zich pijnlijk door deze tijdingen aangedaan voelen; werd het vermoeden bevestigd, dat Java in onrust verkeert, der regering zou het verwijt dubbel treffen, dat zij, ter wille van *lokale* belangen, millioenen schats wil prijsgeven, terwijl zij daarbij nog al ligtvaardig rekent op de millioenen uit de Oost, die wel eens, bij 't ontstaan van verwikkelingen, grootendeels konden wegvallen!

En hoe zouden de tegenwoordige ministers zich dan verantwoorden over het zoo kwistig aangewende geld, over de verwarring, die zij dan in de staatsfinanciën zouden hebben gebragt? Zouden zij zich willen dekken achter de *kleine* meerderheid in de Kamer, die zij hebben weten bijeen te scharrelen, om wetsvoordragten door te drijven die in strijd zijn met de wenschen van de helft der natie; zouden de waarschuwingen, die zij van alle zijden ontvingen, hun niet dubbel zwaar op het harte drukken, nu zij die zoo ligtvaardig hadden in den wind geslagen als het mogt gaan blijken, dat die waarschuwingen toch juist waren? De ministers mogen wel toezien, dat het drijven niet te ver ga, opdat hunne verantwoordelijkheid er niet te grooter door worde, waar die verantwoordelijkheid eene zeer *ernstige* dreigt te worden.

Dat de Tweede Kamer thans wel weêr zuinig zal worden, hebben wij voorspeld. *Honderd millioen*, om eenige provinciën te bevoordeelen, daar stapt men nog al over heen, al worden ook steden als Amsterdam, den Haag, Utrecht, Leyden, Haarlem, 's Bosch ten achtergesteld, en provinciën als N. Holland en Utrecht miskend, — maar *achtduizend* gulden voor de wetenschap, en dat dan nog wel die som voor de Utrechtsche Hoogeschool, foei, dat is te erg, zooveel mag van onze verlichte Kamerleden niet gevorderd worden; ze geven dan nog liever eenige duizende guldens om den oorlog tegen de wezels, ter wille van de jagtliefhebbers vol te houden! Vraag het maar aan de heeren *v. Hoëvell* en *v. d. Linden*, die twee uitstekende volksvertegenwoordigers uit Almelo!

De hierboven bedoelde berigten uit Batavia luiden als volgt:

»Het agentschap *Reuter* heeft de volgende berigten ontvangen uit Batavia dd. 25 Okt.:

»Het tweede expeditie-korps is gisteren naar Boni vertrokken. — Men vreest zeer, dat de inboorlingen op Java niet rustig zullen blijven. Alle Europeanen zijn goed gewapend. Onder de inboorlingen heerscht eene groote opgewondenheid, omdat zij vreezen als koelies naar Boni te worden ingescheept. Te Danda (Banda ?) is eene zamenzwering ontdekt tot het vermoorden van alle Europeanen. — Van Borneo, uit Sarawak, wordt van den 17 gemeld, dat *Datoo Patingni Gapoor* is gevat, wegens zamenspanning met de hoofden der Dajaks, om de Europeanen te vermoorden. *Datoo* zal naar Singapoor verbannen worden. De kalmte was hier intusschen hersteld."

— Z. M. heeft aan *M. Philippens*, op verzoek, eervol ontslag verleend als burgem. van Margraten; en als zoodanig benoemd *J. W. Brouwers*; — pensioen verleend aan den kapt. *H. H. J. de Ponthier*, van het reg. gren. en jag., van *f* 1035.

— Z. M. de koning heeft het bezoek te Soestdijk op Dingsdag den 6., (den jaardag van wijlen Z. M. *Willem II*) afgelegd. Zondag keert Z. M. vermoedelijk naar den Haag terug.

— Sedert onze laatste mededeeling betreffende het verblijf van Z. K. H. den prins *van Oranje* aan het keizerlijke hof te Weenen, is berigt ontvangen; dat jl. Zaturdag op het keizerlijk domein Prater ter eere van den prins een faizantenjagt, en den volgenden dag nabij Hätteldorf wederom een groote wilde zwijnenjagt is gehouden. Den volgenden dag heeft Z. K. H. het kabinet van munten en penningen, de musea van natuurlijke historie en mineralogie, de keizerlijke stallen benevens de andere merkwaardigheden der hoofdstad bezocht. Dien dag was de prins bij aartshertog *Frans Karel* ten disch.

— De Kamer van koophandel en fabrieken te Amsterdam, heeft mede dd. 5 dezer een adres aan de Tweede kamer der Staten-generaal gerigt ter zake der spoorwegen.

De Kamer zegt o. a., dat er reeds gewezen is op de ontzagchelijke offers, die van de natie gevorderd worden voor de regeringsplannen, terwijl Amsterdam geheel is uitgesloten.

De Noorderspoorweglijn, zegt de Kamer, wanneer zij, in plaats van bij Arnhem, te Utrecht haar uitgangspunt verkreeg, en over Deventer naar Rheine liep, zou voor de Maassteden zoowel als voor Amsterdam, de kortste verbinding zijn met het nijvere Twenthe en met het noordelijk deel van Duitschland, en zou een middel opleveren om meer dan vroeger de scheepvaart van al onze havens te voorzien met hetgeen haar nog blijft ontbreken, namelijk goederen tot uitvoer naar onderscheidene overzeesche gewesten. Diezelfde lijn zou verder voor het noorden en oosten onzes lands eene voldoende gemeenschap openen met het zuiden en westen, zonder dat men in het bezwaar zou vervallen van de twee rivierovergangen, in het wetsontwerp bepaald.

De Zuiderspoorweg, wanneer hij van Utrecht naar den Bosch en verder liep, zou het noorden des lands op geschikte wijze verbinden met het zuiden, terwijl hij aan de Maassteden dezelfde voordeelen zou aanbrengen als aan Amsterdam; en indien zoodanige rigting voor Rotterdam en vooral voor Dordrecht niet gelijk te stellen is met de rigting over den Moerdijk, zoo behoort te worden bedacht, dat het grooter voordeel van de laatstbedoelde verbinding uitsluitend ten gunste zou komen van twee steden, zoo niet van éene enkele, die toch voorzeker daarop geene regtmatige aanspraak kunnen maken, als het alleen te verkrijgen is ten koste van een stelsel, dat op voldoende wijze in de algemeene behoeften des lands voorziet.

*— Zr. Ms. stoomschip Amsterdam, onder bevel van den kapt. luit. ter zee *A. D. S. Clarkson*, komende uit Oost-Indië, is den 7. dezer ter reede van Texel geankerd.

De Etat-Major van 't stoomschip bestaat uit den kommandant *A. D. S. Clarckson*, 1. off. de luit. t. z. 1. kl. *J. A. H. Hugenholtz*, luit. t. z. 2. kl. *B. J. A. Bouricius*, *C. I. Smith*, *A. J. A. Kellner*, *J. Scheurleer*, *L. G. E. v. Heemskerk v. Beest*; off. v. gez. 2. kl. *J. Feucht*, off. v. gez. 3. kl. *P. J. Feldkamp* en *J. C. L. Klencke*; off. v. adm. 2. kl. *A. Polkijn*; klerk *J. Breeman*.

— Door den burgemeester te Arnhem is in den gemeenteraad gister verklaard, dat met de verplaatsing van het kruidmagazijn niet kan worden begonnen, dan wanneer het stellig is, of de artillerie van Leijden de kavallerie te Arnhem in garnizoen zal komen vervangen, 't geen in Januarij beslist zal worden, omdat daarvan de uitgebreidheid, die aan het kruidmagazijn moet gegeven worden, afhangt.

— In de zitting van den gemeenteraad van 's Hage is gister het ontwerp der algemeene policieverordening aangenomen met 29 stemmen tegen 1, die van den heer *de Pinto.*

— Gister zijn te Leiden tot doktoren in de geneeskunde bevorderd de heeren *W. C. Posthumus Meijes*, van Reenen, na openlijke verdediging van een akademiesch proefschrift »over Traumatische beleedigingen der wervelkolom;" en *L. Scheltema Beduin*, van Amsterdam, mede na openlijke verdediging van een akademiesch proefschrift, »over kwikinwrijvingen bij konstitutionele syphilis.

*— Uit Curaçao schrijft men ons van den 25 Okt.: »Verleden Dingsdag, den 22 dezer, hadden wij hier publieke vendu van eenige plantages en p. m. 180 slaven. — Ik zelf ben op de vendu niet geweest, omdat ik nimmer liefhebberij in dergelijke verkooping van menschen heb gehad. De prijzen waren nog al redelijk, in aanmerking nemende de onzekerheid, waarin men hier verkeert, wegens de, naar het schijnt, tot in het oneindige uitgesteld wordende emancipatie van slaven. Waarlijk het wordt hoog tijd, dat er een einde door de hooge regering worde gemaakt aan het verkoopen of bezitten van slaven! Wij bezitten eenmaal slaven, en zij maken hier grootendeels de bezitting, of beter gezegd het vermogen van velen onzer uit, doch ik verzeker u, dat wij *allen* gevoelen, dat de slavernij dient te eindigen. Het goevernement heeft het bezit van slaven, den verkoop daarvan gesanktioneerd door bij iederen verkoop *f* 8,00 belasting te vorderen en *f* 2,00 's jaars van elken slaaf; doch nu is het hoog tijd, dat ze vrij worden verklaard, en dat de eigenaren, al ware het dan *f* 300 per hoofd, schadevergoeding of tegemoetkoming erlangden."

— Aan 's Rijks kweekschool te Haarlem zijn nog slechts 9 kweekelingen. Daar deze met het voorjaar examen zullen doen, kan de inrigting daarna gesloten worden.

*— Uit Meppel schrijft men ons: De laatst verloopen dagen schijnen bijzonder rijk te zijn aan bedrog en opligterijen van verschillenden aard; gisteren avond is hier een geval openbaar geworden, dat misschien alle anderen overtreft, althans het is hier als met eene telegrafische snelheid van mond tot mond rondgegaan en verschaft niet weinig stof tot velerlei gesprekken.

Deze geschiedenis, welke het welligt voor menigeen niet onvruchtbaar is tot leering te kennen, zullen wij hier kortelijk zamenvatten: Een der voornaamste ingezetenen alhier, is voor omstreeks één jaar handel in boter begonnen te drijven; terwijl hij eene andere betrekking bekleedt en overigens daarbij ook geene kennis van deze affaire had, heeft hij dienaangaande met een Israëlitischen jongeling eene overeenkomst aangegaan, die dezen handel voor hem dreef en aan wien een vol vertrouwen werd geschonken. Deze jongeling begon den handel weldra zoo uitgebreid te drijven, dat hij bijna onze andere zeer ijverige boterhandelaren in aktiviteit overtrof; zelfs mindere soort boter, die dezen lieten staan, kocht hij maar tegen elken prijs tot veler verwondering op; niet alleen hier en in deze omstreken bij partikuliere landbouwers, maar ook op andere voorname botermarkten, zoodat hij nu reeds eenige duizenden guldens onder zijn beslag had, waarmede, zoo men zegt en zelfs stellig vermoedt, hij overgestoken is naar het vogelvrije Engeland, ten minste dit is zeker, dat hij zich tot groote verslagenheid uit de voeten heeft gemaakt met eene som, die zelfs op meer dan *f* 10,000 wordt begroot.

— Te Sluis heeft eene dame zich door het gebruik maken van eene warme stoof, die hare kleederen deed vlam vatten, ernstig gebrand.

— Schipper *Oskam*, die als ligterschipper zich argligtig meester heeft gemaakt van aanzienlijke hoeveelheden ruwe koffij en suiker, bij 't vervoeren naar de pakhuizen, is door den H. Raad tot 6 jaar tuchthuisstraf veroordeeld.

— Te Hellevoetsluis kwamen den 4. en 5. twintig visscherschuiten aan met 100,000 stuks schelvisch.

— Er wordt vele malen gewezen op Nederlanders, die zich vroeger in het buitenland verdienstelijk hebben gemaakt, terwijl vaak onbekend blijft in hoeverre dit ook in den tegenwoordigen tijd geldt. De heer *W. A.* baron *Schimmelpenninck v. d. Oye*, oud-minister van binnenl. zaken, heeft in zijne redevoering, uitgesproken in de zitting der Tweede Kamer van den 4. Nov., dienaangaande eenige, waarschijnlijk aan velen onbekende mededeelingen gegeven, die hier uit het bijblad worden overgenomen:

»Toen ik de eer had minister te zijn, kreeg ik aanzoek van de Oostenrijksche diplomatie. Men zeide daar, dat Hongarije door verbinding van den Donau en de Theiss niet kon gekanaliseerd worden. De heer *Fijnje*, die daar heen gezonden is, heeft toen een uitmuntend ontwerp daarvoor gemaakt, in eenige maanden. Er bestond geen bezwaar, de kosten waren niet onmatig. De aartshertog *Stephanus* en gindsche civile ingenieurs zwaaiden den heer *Fijnje* grooten lof toe.

»Weinig later kreeg men eene aanvraag uit Portugal. Men had daar gezegd, dat het kanaliseren van de Taag onmogelijk was. De twee gebroeders *Ortt*, derwaarts gezonden, hebben van dat werk eene raming en een ontwerp gemaakt, 't welk ginds hoogelijk werd geprezen, en een ridderkruis bezorgde.

»Zoo kregen wij ook een berigt uit Denemarken, waarin men zeide, dat eene ginds ontworpen en gemaakte zeehaven ingevallen was, en waarin men ons verzocht Nederlandsche ingenieurs te zenden ten einde dit te verhelpen. Wij zonden de twee heeren *Beijerinck*, en kregen het berigt, dat op eene uitmuntende wijze in de zaak voorzien was, terwijl almede een ridderkruis volgde.

»En nu heeft men nog onlangs den heer *Conrad* voor het Suez-kanaal benoemd, ja tot president der Europesche kommissie."

— De *Amst. Ct.* meldt, dat Mevr. *Ristori* zich tot het stadsbestuur heeft gewend, om in Junij te Amsterdam weder eenige tooneel-voorstellingen te komen geven.

— De bladen deelen berigten mede, waaruit blijkt, dat de *séances* van den magnétiseur, ridder *Regazoni*, uit Bergamo, niets zijn, dan goochelavonden, waarmede de wetenschap niets gemeens heeft, terwijl de ridder, een ware *industrie-ridder*, herhaaldelijk door mannen van wetenschap, die zijne voorstellingen mogten bijwonen, is ontmaskerd.

— Te Glasgow is een der grootste werken tot stand gekomen, die in de laatste jaren in Europa zijn uitgevoerd. Ten einde de bevolking en de fonteinen van water te voorzien en eenige werktuigen van fabrieken in beweging te brengen, heeft men van het meer Katrine, dat 360 voet boven het oppervlak der zee is gelegen, eene waterleiding naar de stad gemaakt, die 34 Engelsche mijlen lang is. Deze waterleiding gaat voor het grootste gedeelte door eene zeer bergachtige streek, waardoor het noodig was een aantal tunnels en aqueducs te maken. De tunnels zijn 70 in getal en te zamen 13 mijlen lang; enkele tunnels hebben eene lengte van 2650 yards. Hoewel het meer Katrine alleen 50 millioen gallons water kan leveren, heeft men voorzigtigheidshalve dit meer met de beide meren Vennachar en Drunkie verbonden, die door kanalen kunnen gevoed worden, zoodat de drie meren te zamen geschat worden, 160 millioen kub. voet water te bevatten. Drie en een half jaar hebben 3000 arbeiders, zonder de smeden, werktuigkundigen enz. mede te tellen, aan dat reuzenwerk gearbeid. Het heeft 6 à 700,000 pond sterling gekost aan arbeidsloon, waarbij nog komt 4,500.000 pond sterling voor aankoop van grond, schadevergoeding enz.

— Aken en Keulen geven zich beide veel moeite om de polytechnische school, die in de Rijn-provinciën zal worden opgerigt, binnen hare muren te zien verrijzen. Aken had zich bereid verklaard om 200,000 thaler voor het bouwen te geven, verschillende genootschappen aldaar hebben zich verbonden om gedurende 10 jaren 15000 thaler 's jaars als bijdrage te betalen, ten einde de inrigting op een behoorlijken voet te kunnen brengen. Daarentegen heeft Keulen onlangs besloten 240000 th. voor het gebouw en de vereischte toestellen, instrumenten enz. te geven, alsmede om voor altijd 15000 th. 's jaars tot het onderhoud bij te dragen. Onlangs is door zekeren *Rigartz* eene som van 100000 th. ten behoeve der polytechnische school geschonken en men hoopt, dat door het aanbieden van inteekenlijsten nog ongeveer evenveel zal verkregen worden. De bijdrage door de stad zelve te geven, zal daardoor dus minder behoeven te zijn.

— Gaarne maken wij melding van het koortsmiddel, (*koorts-druppels*) waarvan het Hoofd-depôt is gevestigd bij den heer *J. J. Schreuder*, apotheker, te Haarlem, (zie achterstaande annonce) en waarvan te Utrecht een depôt is gevestigd bij den heer *Grootendorst*, apotheker, buiten de Waard-barrière. Naar wij vernemen. verdient dat middel alle mogelijke aanbeveling, gerekend naar de gunstige resultaten, die het gebruik daarvan reeds aanvankelijk geleverd heeft, dat koortslijders, die geruimen tijd alle middelen hadden te baat genomen en door aanhoudend gebruik der chinine dien lastigen bezoeker zochten te overwinnen, hunne toevlugt tot deze droppels nemende, na slechts 2 à 3 fleschjes te hebben gebruikt, zich weder in hunne vorige gezondheid mogen verheugen; gaarne zien wij bij velen dezelfde gunstige gevolgen. *Haarl. Weekbl.*

Texel, 6 Dec. Binnengekomen Raphaël, kapt. *van de Velde Smit*, van Curaçao.

Texel, 7 Dec. Binnengekomen Zr. Ms. stoomschip Amsterdam, kapt. *Clarkson*, van Batavia.

WATERHOOGTE.

Arnhem, 7 *Dec.*, 2,74 El.; + AP. 9,69. Gev. 18 d.

Zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

In de zitting van de Tweede Kamer van gister was aan de orde de voortzetting der diskussie over Hoofdstuk VI (*Herv. Eeredienst*)

De heer *de Poorter* stelt een nieuw artikel voor, ten behoeve der Christelijk Afgescheidenen, die thans 165 gemeenten met 140 leeraren tellen. Zij bekostigen hunne armen, voorzien in het onderwijs en hebben echter geenerlei toelage uit 's Rijks kas. Hij stelt voor, om ten behoeve der Christelijk Afgescheidene erkende gemeenten *f* 6000 op de begrooting uit te trekken.

Nadat de heer *van Akerlaken* het amenden en de strekking daarvan als ongrondwettig bestreden, daar de Afgescheidenen, bij hun bes om daartoe over te gaan, zich hebben verbod geene bijdragen te verlangen, terwijl het regt leen bestond voor de kerkgenootschappen die ti het daarstellen der grondwet aanwezig en erkend ren, — en de heeren *v. Nispen v. Sevenaer* en *Ma* zich daartegen hadden verklaard, omdat zij tijdstip ongeschikt achtten, om deze belangr kwestie uit te maken, heeft de heer *de Poo* zijn amendement ingetrokken.

Bij Afd. IV heeft de heer *v. Hoëvell* aangedr gen op de tot stand koming van de wet op pensioenen van de leeraren der Herv. Kerk, en min. geantwoord, dat hij in deze zonder overh ting wil te werk gaan.

Ten slotte wordt het hoofdst. VI in stem gebragt en *aangenomen* met 54 tegen 4 stem *Tegen* de heeren: *Reinders*, *v. Eck*, *Westerho Hengst.*

De beraadslagingen worden thans geopend o hoofdst. VII (*Roomsch Katholijke Eeredienst.*)

De *Min. van Finantiën* zegt, dat de Min. de R. K Eeredienst door voortdurende ongesl heid verhinderd is, de verdediging van dit hoo stuk op zich te nemen. Deze heeft hem daa verzocht, zich met de verdediging dezer begroo te belasten. Hij heeft dit gedaan na kennis te h ben genomen van het eindverslag der Kamer. Da worden geene bedenkingen gemaakt, die een zettelijk antwoord vereischen. Alleen wenscht te antwoorden, dat de wensch der Kamer, de voorgedragen verhooging van dit Hoofdstuk onvoorwaardelijk zou blijven, in betrekkelijk kor tijd zal worden vervuld.

Het Hoofdstuk in stemming gebragt, wordt *genomen* met 54 tegen 5 stemmen. *Tegen*, heeren *Reinders*, *van Eck*, *Westerhoff*, *Hengst* *van der Veen.*

Daarna zijn de beraadslagingen gehouden o Hoofdstuk VIII (*Marine.*)

De heer *v. Franck* heeft zijne meening toegeli dat onze Marine in den laatsten tijd verder is terug gegaan dan vooruit. In 1848 hadden 2000 vuurmonden, thans zou 't moeijelijk zijn te geven, maar is 't zeker veel minder. Hij tr verder in een betoog, 1. van de onvoldoende ken die de Staten-Gen. hadden van het stelsel, dat min. van Marine zich voorstelde uit te voer daar die min. niet blootlegde hoe vele schepen elk charter noodig, en binnen hoevele jaren afgebouwd zouden zijn; 2. van de noodzakelijkh om aan te bouwen eenige snelvarende schepen vol stoomvermogen; 3. van de vrees dat de bouw van nieuwe schepen geen gelijken tred hi met den duur van de bestaande schepen.

De heer *Hugenholtz* meende niet het woord voeren, omdat de Kamer de begrootingswetten to per sneltrein denkt aan te nemen. De positie va den tegenwoordigen min. van Marine acht. spr. zo moeijelijk, omdat de wetenschap op 't gebied va 't zeewezen reuzenschreden heeft gedaan. Verde zette hij uiteen, de moeijelijke positie, waarin verbetering onzer marine zich bevond, ten gevolg van den toestand van overgang, die in het gehee zeewezen aanwezig was; — opperde hij den twijfel of wel naar een vast stelsel met den aanbouw va nieuwe schepen werd te werk gegaan, en of wel het materieel voor onze defensie grootendeels aan wezig was, en ontwikkelde hij de stelling, dat het geen geproduceerd werd hoogstens zooveel bedroeg als gewoonlijk moest worden aangebouwd, om op gelijke sterkte te blijven, zoodat hij vreesde, dat men binnen kort, met meer regt dan vroeger, zou moeten verklaren, dat onze marine in verval was.

De *Min. van Marine* stelt eene aanmerking voor op, waartoe de heer *Hugenholtz* hem aanleiding heeft gegeven. Hij wil zich niet ontveinzen, dat de rede van dien Spr. op hem den indruk heeft gemaakt van eenige meerdere welwillende beschouwing; want hij heeft toch erkend, dat over den goeden toestand en de vereischten van onze oorlogsmarine de voornaamste deskundigen het niet eens zijn. De heer *v. Franck* is teruggekomen op de vergelijking van den staat der marine in 1848 en 1859. De minister heeft dit reeds eenvoudig behandeld in de memorie van beantwoording, en doen uitkomen, dat het hier ongelijksoortige zaken geldt. Men vergete toch niet, dat het hier betreft eene geheel nieuwe vloot; hoe zal men toch een zeilschip van 1848 vergelijken met een stoomschip van 1859.

In 1848 waren er op de schepen 715 stukken, waaronder 292 zware. In 1848 waren er 1500 mariniers; in 1859, 1975; in 1839 waren er 648 stukken, doch waaronder 410 zware; het aantal matrozen was in 1848, 5500; in 1859, 6300.

Bij de bedenking, dat er niet haastig genoeg gebouwd zou worden, moet men niet uit het oog verliezen, dat de produktie gedrukt wordt door de voorloopige onbruikbaarheid van het etablissement Willemsoord. Ook is het bekend, dat men te Hellevoetsluis geen groote schepen kan bouwen. Dus blijft er alleen Vlissingen over tot aanbouw van schepen van groot charter. De heer *v. F.* heeft beaamd dat twee charters goed zijn, maar wat het volle stoomvermogen aangaat, dat die spr. wil, blijft de minister van gevoelen verschillen

Hij is ook overtuigd, dat de behoefte van het Oost-Indiesch eskader nog niet toelaat om nu reeds schepen met vol stoomvermogen te bouwen, maar dit is eene kwestie van tijd. Er is ook aanmerking gemaakt op de aanzienlijke afmeetingen van het dok te Willemsoord. Maar wie kan voorzien of de schepen niet spoedig 10 à 12 el langer zullen moeten worden dan tegenwoordig? De minister komt nu tot beantwoording van den heer *Hugenholtz.*

Wat nu betreft de schepen in O.-Indië met stoomvermogen, het overleg tusschen den min. en zijn ambtgenoot voor de kolonien heeft gestrekt om te verkrijgen: in O.-Indien geen koloniale *oorlogschepen*, maar om de gebrekkige transport-diensten door stoomschepen te vervangen. Het doel is niet geweest eene soort van kolon. oorlogsmarine te maken. Wat de flottille-vaartuigen betreft, men moet de ondervinding deswege afwachten; de minister althans durft nog niet beweren, of zij van meer stoomvermogen *moeten* voorzien zijn. Nopens dat meerder stoomvermogen moet hij toch opmerken, dat om 1 mijl vaart meer in een stoomfregat te brengen, 150 paardenkrachten meer noodig zijn, hetgeen gelijk staat met 2 tonnen gouds meer op elke machine. Als men dat nu toepast op de fregatten, dan zal dit eens zoo veel kosten als nu, en dan zal het budget van 8 tot 12 millioen stijgen. In plaats van te twisten over de vraag, wat was er in aanbouw? tot hoever is het gevorderd? zal de maatstaf moeten zijn: wat is er in een gegeven tijdperk te water gelaten? Eindelijk geeft de min. de geschiedenis nopens het gebruik en de verantwoording der suppletoire begrooting van het loopende jaar. Er zijn 12 *pro-patria* vervaardigd of in aanbouw à 5 ton te zamen. Er zijn ook 9 stoom-flottille-vaartuigen, die 18 ton te zamen zullen kosten.

De heeren *Franck* en *Hugenholtz* komen op hunne beschouwingen terug. De laatste zegt o. a. dat de minister de buitengewone met de gewone begrooting verwart.

De minister erkende de behoefte om de zaken der Marine naar waarheid te behandelen. — De heer *v. Hoëvell* drong aan op het fnuiken van den zeeroof in Oost-Indië. — De *min. v. kol.* gaf hierop ten antwoord, dat daartoe met den goeverneur der Philippijnsche eilanden was overeengekomen, maar dat de Spaansche strijdmagt voor 't oogenblik elders gebruikt werd.

Na het sluiten der algem. diskussiën zijn de artikelen tot art. 25 aangenomen.

Ingezonden.

Onderstaande regelen omtrent den loop der stemming in den kerkeraad, bij gelegenheid van de vorming van 't laatste 12, 6 en 3tal, willen wij gaarne opnemen. De waardering van den loop dier stemming laten wij aan den belangstellenden lezer over, hier alleen herinnerende, dat de kerkeraad der Herv. gem. thans 53 leden telt: 9 predikanten, 22 ouderlingen en 22 diakenen.

Stemmingen in den Algemeenen kerkeraad te Utrecht, ter vervulling van de openstaande Predikantsplaats bij de Nederduitsche Hervormde gemeente aldaar.

Vergadering van 22 Nov. 1859. Er worden 53 stemmen uitgebragt: bij de opening der briefjes, bleken te hebben verkregen: Ds. *de Graaf* te Apeldoorn, 28; *Riehm* te Vlaardingen, *Chantepie de la Saussaye* te Leijden en *Taats* te Middelburg ieder 27; *van Rijn* te Zwol, *Schijvliet* te Nunspeet en *Verhoef* te Amersfoort ieder 26, *Abresch* te Middelburg, *Ternooij Apel* te Delft, *Merens* te Baarn, *Posthumes Meijes* te Doesburg, *Richard* te Zeijst, *van der Scheer* te Middelburg, *Ter Haar* te Nijmegen en *van Toorenenbergen* te Purmerend ieder 25, *Ten Kate* te Middelburg, *Gildemeester* te Elburg, *Romenij* te Leeuwarden, *Berlage* te Z. Bommel, *Jorissen* te Broek, *Stemberg* te Arnhem en *Drost* te Rhenen, ieder 24; *de Veer* te Delft en *Slotemaker* te Kruisland, ieder 23; *Voorhoeve* te Harlingen 4, *Mijlink* te Zalk 3, en eenige anderen, waarvan 4 die elk twee, en 19 die elk ééne stem op zich vereenigden.

De meerderheid der vergadering beslist, dat alzoo zijn gebragt op het Twaalftal: Ds. *de Graaf*, met 28; *Riehm*, *Chantepie de la Saussaye* en *Taats*, ieder met 27; *Verhoef*, *van Rijn* en *Schijvliet*, ieder met 26 stemmen.

En dat eene tweede stemming moet plaats hebben uit: Ds. *Abresch, Apel, Merens, Meijes, Richard, van der Scheer, Ter Haar* en *van Toorenenbergen*, die ieder 25 stemmen van de 53 uitgebragte op zich vereenigd hadden.

Tweede stemming. Er worden 53 stemmen uitgebragt. Bij de opening der briefjes bleken te hebben verkregen Ds. *Merens* 28, *Richard* 26, *Apel* 25, *Abresch*, *Meijes*, *van der Scheer*, *Ter Haar* en *van Toorenenbergen* ieder 24 stemmen, voorts was één briefje ingevuld met den naam van *Jorissen* en één briefje in blanko.

De meerderheid der vergad. beslist, dat alzoo nog zijn gebragt op het twaalftal, Ds. *Merens* met 28, *Richard* met 26 en *Apel* met 25 stemmen.

En dat eene derde stemming moet plaats hebben uit Ds. *Abresch*, *Meijes*, *van der Scheer*, *Ter Haar* en *van Toorenenbergen*, die ieder 24 van de 53 uitgebragte stemmen op zich vereenigd hadden.

Derde stemming, er worden 53 stemmen uitgebragt: bij de opening der briefjes bleken te hebben verkregen ds. *Meijes* 24, *Ter Haar* 20, *Abresch* en *van der Scheer* ieder 12, en *van Toorenenbergen* 9 stemmen, voorts waren er 2 briefjes in blanko.

De meerderheid der vergadering beslist, dat alsnu zijn gebragt op het Twaalftal: Ds. *de Graaf*, met 28; *Riehm*, *de la Saussaye* en *Taats*, ieder met 27; *Verhoef*, *van Rijn* en *Schijvliet*, ieder met 26; en bij tweede stemming: *Merens*, met 28; *Richard*, met 26; en *Apel*, met 25; en bij derde stemming: *Meijes*, met 24; en *Ter Haar*, met 20 van de 53 uitgebragte stemmen.

Vergadering van 29 November 1859. Er worden 53 stemmen uitgebragt, bij de opening der briefjes, bleken te zijn gekozen: Ds. *Taats*, met 29; *de la Saussaye*, met 28; *Verhoef*, met 27; *de Graaf* en *Riehm*, ieder met 26; *Apel* en *Ter Haar*, ieder met 25; *Meijes*, met 24; *Schijvliet*, met 23; *van Rijn* en *Merens*, ieder met 6; en *Richard*, met 3 stemmen.

De meerderheid der vergadering beslist dat alzoo zijn gebragt op het Zestal: Ds. *Taats*, met 29; *de la Saussaije*, met 28; *Verhoef*, met 27; en *de Graaf* en *Riehm*, ieder met 26 stemmen.

En dat eene tweede stemming moet plaats hebben tusschen Ds. *Apel* en *Ter Haar*, die ieder 25 stemmen van de 53 uitgebragte op zich vereenigd hadden.

Tweede stemming. Er worden 53 stemmen uitgebragt. Bij de opening der briefjes bleek te hebben verkregen, Ds. *Ter Haar* 17 en *Apel* 12 stemmen, 24 briefjes waren in blanko.

De meerderheid der Vergadering beslist, dat alsnu zijn gebragt op het zestal:

Ds. *Taats* met 29; *de la Saussaye* met 28; *Verhoeff* met 27; *de Graaf* en *Riehm* ieder met 26 en bij tweede stemming *Ter Haar* met 17 van de 53 uitgebragte stemmen.

Vergadering van 6 December 1859. Er worden 52 stemmen uitgebragt, bij de opening der briefjes bleken te hebben verkregen:

Ds. *Taats* 29; *Chantepie de la Saussaye* en *Verhoeff* ieder 28; *Riehm* 25 en *Ter Haar* 24 stemmen.

Alzoo zijn gebragt op het drietal Ds. *Taats* met 29 en *de la Saussaye* en *Verhoeff* ieder met 28 van de 52 uitgebragte stemmen.

MADRID, 2 December.

De groote opgewondenheid voor de Marokkaansche expeditie is nu in zekeren angst en ongerustheid overgegaan, omdat men geen waarborg heeft voor de geschiktheid der meeste generaals, om eene groote krijgsmagt in een hun onbekend land ten oorlog te voeren.

Generaal *O'Donnell* heeft zich er over beklaagd, dat de marine hem tot nog toe niet in de mogelijkheid gesteld heeft aanvallende te werk te gaan.

NAPELS, 29 November.

Men zegt, dat de regering er aan denkt eene konstitutie te verleenen vóór de bijeenkomst van het kongres. — Bij het bestuur heerscht op het oogenblik groote drukte; men belooft belangrijke hervormingen in het provinciaal bestuur, en laat nieuwe wetten drukken. Het ware zeer zeker beter de oude door eerlijke ambtenaren te doen ten uitvoer leggen.

TURIJN, 4 December.

De regeling omtrent het bestuur van de heer *Buoncompagni* gemaakt, is de volgende: Hij erlangt den titel van goeverneur-generaal der verbonden provinciën van Midden-Italië; de bestaande besturen blijven hunne tegenwoordige organisatie behouden; de heer *Buoncompagni* behoudt de leiding der zaken van oorlog, doch alleen voor zoover betreft de gemeenschappelijke belangen, dat wil zeggen, dat de ministers van oorlog in elk der staten hunne funktiën behouden; hij zal de leiding hebben der betrekkingen van de vier gewesten, zoo onderling als met de Sardinische regering; elke provincie zal hare bijzondere diplomatische agenten behouden.

De *Monitore di Bologna* bevat eene reeks dokumenten, die tot bewijsstukken bij de beoordeeling der regering van den Kerkelijken Staat kunnen dienen.

WEENEN, 5 December.

De beraadslagingen over de Hongaarsche kwestie hebben tot dusverre tot niets geleid. Van ruime koncessiën zal geen sprake wezen, wijl men daartoe in de regeringskringen te weinig gezind is.

Het door aartshertog *Albrecht* om redenen van gezondheid ingediend ontslag is nog niet aangenomen. Hij moet echter verklaard hebben het niet te zullen intrekken. Ook verzekert men, dat de aartshertog *Ferdinand Maximiliaan* in geen geval den post van goeverneur-generaal van Venetië zal aannemen.

De stad heeft op het graf van *Mozart* een gedenkteeken doen plaatsen, treurende bij het graf des grooten der toonkunst, treurende bij het graf des grooten kunstenaars. Haar hoofd is in droefheid gebogen, de her ontvalt haren armen, en in de hand houdt zij het *Requiem*, *Mozart's* laatst groot werk.

In den *Pesti Napló*, die in de hoofdstad van Hongarije uitkomt, wordt met groot genoegen de opmerking gemaakt, dat in den nationalen schouwburg het bewijs der wederinvoering van de Hongaarsche nationale kleederdragt gegeven wordt. Toen dezer dagen eene opera werd gegeven, zag men een gedeelte van het parterre geheel door juristen in Hongaarsch gewaad bezet, en ook aan den casino-kant vertoonden zich verscheidene personen in vaderlandsch kostuum. Bij de dames in de loges, zegt de *Pesti Napló* ten slotte, zag men magyarische mutsjes en »Partas."

De hertog van Modena heeft gisteren eene langdurige konferentie gehad met graaf *v. Rechberg*, naar men zegt, over zijne abdikatie, die hem ook door het Russische hof zou zijn aangeraden.

Uit Konstantinopel zijn onrustbarende tijdingen ontvangen. De gisting neemt in de provinciën en ook in de hoofdstad toe, en men ducht een opstand.

Daar in het jongste komplot tegen den Sultan de geestelijkheid een groot aandeel had, is eene bijzondere kommissie gevormd, om omtrent alle nieuwe studenten in de theologie een onderzoek in te stellen, en hen uit de hoofdstad te doen verwijderen, zoo het blijkt dat zij kwalijk gezind zijn.

— 7 *Dec.* Met. 5 pCt. 73.50; Nat. 78.80; Bank 908.—; Noord-Bahn akt. —; Credit Anst. 208.—; O-Fr. Spoorw.-akt. 276.50; Lomb. Venet. —; Nieuwe —; W. op Lond. 3 m. 12.57½; G. 24.—

BERLIJN, 6 December.

De *Nat. Ztg.* meldt, dat de toestand des konings wel weder beter is, maar dat men de reis naar Engeland toch geheel heeft opgegeven.

Men zegt, dat het Keurhessisch ministerie, dat nu, na de Wurzburger konferentiën *bonne mine à mauvais jeu* maakt, zich met den door den heer *v. Beust* voorgeslagen middelweg (herziening der tot grondslag aangenomen blijvende konstitutie van 1852 door aanvulling met bepalingen van die van 1831) zal trachten te vereenigen.

Over onderscheidene andere punten, o. a. het bondsgerigt, moet men het te Wurzburg nog niet eens geworden zijn.

LONDEN, 6 December.

Gisteren zijn de nog resterende 620000 p. st. der Turksche leening à 62½ uitgegeven. De inschrijving had echter reeds sedert lang door de Ottomanische bank plaats gehad, zoodat de aanbieding der lijst slechts *pro forma* plaats had.

De in een onzer voorsteden ontdekte Kaffer zal niet wegens diefstal van schapen teregt staan, en wel om zijn exceptionelen toestand. Hij zal naar het Kaapland terug gezonden worden.

In Chale-bay zijn twee schepen gestrand, waarbij 12 personen het leven verloren en 5 gered zijn, de overigen had men nog niet kunnen redden.

Aan den *Times* wordt uit Noord-Amerika geschreven, dat de staat Virginia in volle agitatie is, wegens de gevreesde bevrijding van *Brown*. Charleston en de omtrek tot vele mijlen in het rond zijn door de militie bezet. Volgens een te Washington ontvangen depêche werd te Richmond de alarmklok geluid en was de gansche stad onder de wapenen.

— 7 *Dec.* Gec. 97¼; Peru 4½ pCt. —, 3 pCt. —; Venez. 5 pCt. 29, 2¼ pCt. 15; Port. 5 pCt. —; Sp. 3 pCt. 45¼, 1½ pCt. 33¾; Rusl. 4½ pCt. —, 5 pCt. —; Sard. —.

PARIJS, 6 December.

De antwoorden van Oostenrijk, Pruissen en Sardinië op de uitnoodiging tot bijwoning van het kongres zijn heden ontvangen. Oostenrijk zal hoogstwaarschijnlijk vertegenwoordigd worden door graaf *v. Rechberg* en baron *v. Metternich*, Engeland door lord *Cowley* en lord *Wodehouse*. Wat Sardinië betreft, verzekert men, dat graaf *de Cavour* toch als deszelfs gevolmagtigde zal optreden. Dit vereischt evenwel nog bevestiging.

Men meent, dat, vóór de bijeenkomst van het kongres, door de weggeloopen hertogen een manifest tot de mogendheden zal gerigt worden.

Voor het einde dezer maand zullen in de Tuileriën groote feesten plaats hebben.

De teruggave der brochure van den heer *de Girardin* is alleen daarop gegrond, dat de inbeslagname had plaats gehad voor de uitgave, dus voor dat nog van eenige overtreding gebleken kon zijn.

De generale-raad van het departement der Seine heeft gisteren zijne zittingen met een groot banket ten stadhuize geëindigd.

Bij een bal te Lancy heeft de wijde, dunne rok eener dame aan den haard vlam gevat; daar zij zich in den angst naar het midden der zaal begaf, deelden de vlammen zich weldra aan de kleedjes van andere dames mede, zoodat spoedig 5 dames in vlam stonden. Den *cavaliers* mogt het gelukken den brand te blusschen; ofschoon de vlammen ernstige wonden hebben gemaakt, schijnt er geen leven in gevaar.

Volgens bijzondere mededeelingen uit Madrid is het verlies der Spanjaarden in het jongste gevecht voor Ceuta veel grooter dan werd opgegeven, en zou het zelfs 500 dooden en 1000 gewonden bedragen.

— 7 *Dec.* Rente op tijd 3 pCt. —.—; Fr.-Oost. Spw. 565.—; Sp. 1½ pCt. —, 3 pCt. 45½.

ADVERTENTIEN.

*** Heden overleed ons jongste kindje WILHELM CAREL, oud ruim 2½ jaar.

Houten den 1 December 1859. C. C. HERMSEN
D. HERMSEN—GILLOT.

*** Mevrouw de Wed. FRANCKEN betuigt haren opregten dank voor de menigvuldige blijken van deelneming, haar betoond bij het overlijden harer schoondochter, Mevrouw FRANCKEN, geb. VAN ROSSEM, te Rotterdam.

Utrecht, 8 December 1859.

CASINO.

*** **Algemeene Vergadering** op Zaturdag den 10. December 1859 des n/m. ten drie ure in de zaal nevens den Schouwburg.

Namens de Commissie,
P. C. N. VAN DE POLL,
Secretaris.

OPROEPING VAN SCHULDEISCHERS.

*** De Schuldeischers in het Faillissement van WILLEM ICKLER, Winkelier, wonende te Utrecht, (de bevoorregte, pand of hypotheek hebbenden daaronder begrepen) worden opgeroepen om in persoon of bij gemagtigde, van geregistreerde volmagt voorzien, te verschijnen ter tweede bijeenkomst, welke zal gehouden worden op Dingsdag den 20. December 1859, voor den middag ten 10 ure, in een der vertrekken van het lokaal, alwaar de Arrondissements Regtbank te Utrecht zitting houdt, tot verificatie hunner vorderingen en te worden gehoord over het door den Failliet aan zijne Schuldeischers aangeboden accoord.

De Curators in gezegd Faillissement,
N. H. VAN NES VAN MEERKERK.
J. v. WALRE.

*** **TE HUUR**, aan de Oude Gracht in een Toehuis, twee nette groote, aan suite BENEDEN VOORKAMERS, of een geheel BENEDENHUIS, bestaande in vier Kamers, Meidenkamer, groote Keuken met kasten, wel- en regenwaterpomp, Plaatsje, afgesloten Provisiekelder, afgesloten Zolder, en verdere gemakken, desverkiezende met een groote Kluiskelder, aan het water uitkomende.

Alsmede **te huur**, eene ruime WERKPLAATS met eene WONING en OPEN PLAATS, zeer geschikt voor eene Wagenmakerij als anderzins; te bevragen bij M. DE LEUR, Oude Gracht, bij de Viebrug.

COCOS-ZEEP.

*** **DEZE ZEEP** schuimt sterk, reinigt oogenblikkelijk, ontneemt alle scherpte aan den huid, maakt haar zacht en blank, en geeft haar een jeugdig frissche tint. Men koopt een groot stuk voor 15 Cent.

Bij het wasschen van gekleurde goederen en zijden en wollen stoffen, doet zij, van eene zuiverder en minder scherpe loog bereid, de kleuren minder aan, en maakt de wol niet hard.

De goede echte soort van het **VERKOOPHUIS** heeft den naam H. KERCKHOFF zoowel op de Zeep als op het Etiquet. Zij onderscheidt zich bovendien van de nagemaakte soorten door hare witte en doorschijnende kleur, door droogte en hardheid in het gevoel. De nagemaakten gelijken in kleur en gevoel veel op eene vetkaars.

Wij verzoeken de Depothouders instantelijk hunne Kalanten op deze bijzonderheden opmerkzaam te maken.

Het **PERZISCH INSECTENPOEDER** doodt oogenblikkelijk Weegluizen, Vlooijen, Motten, Bladluizen, Mieren en alle andere ongedierten. Wij verkoopen het in zakjes voor 50 Cents.

PORTMAN'SCHE **POLITOER** of **WRIJFWAS** met gebruiksaanwijzing. Het fleschje kost 15 Cent.

BRABäNDERS CHOCOLADE-KOEKJES met wormafdrijvende zelfstandigheden, zijn uitmuntend in hunne werking en worden gaarne door de Kinderen genomen.

De geneesheeren *Beijer*, *Geerling*, *Hopman* en *Fahrmeister* hebben ze met het beste gevolg aangewend en spreken er met veel lof van. Zij kosten 40 Cents het doosje

Het gunstig bekende **SCHUMACHER'S POETSPOEDER**, dat het spoedigst en op de gemakkelijkste wijze het Metaal schoon maakt, is weder voorhanden.

VLIEGEN LIJM, om vliegen te vangen, het Fleschje 20 Cents.

BRABäNDERS **STIJFSELGLANS** doet het IJzer glad en gemakkelijk over het goed heenloopen en het goed krijgt eenen mooijen glans. Een zakje kost 13 Cents.

De nieuwe **MINERALE LIJM** is kleurloos, doorschijnend als glas en hecht het gebroken voorwerp, hetzij van Porselein, Glas, Hout, Marmer, IJzer of ander Metaal, zoo stevig aan elkander, dat het eer op eene andere plaats, dan op de gelijmde breken zal. Een fleschje kost 30 Cents.

Het **VLEKKENWATER** neemt alle mogelijke vetvlakken weg uit zijden, wollen en andere stoffen, zonder de kleuren in het minst te veranderen. Prijs per Flacon 40 Cent, groote Flesch *f* 1.

Amsterdam Verkoophuis.	Bodegraven, *B. E. C. Schlatman.*
Utrecht *T. Uhlenbroek* Choorst.	Hilversum, *R. J. J. v. Alphen.*
„ *T. Uhlenbroek* O.Gracht bij de Hamburgerbrug.	Kuilenburg, *J. V. Hondius.*
„ *L. J. R. Bosch* Lijum.	Vianen, *B. Swaving.*
„ *P. J. Huinck*, „	WijkbijDuurst, Wed. *C. Zorn.*
Amersfoort, Gebr. *Bruning.*	IJsselstein, *J. Groenhoff.*
„ *G. T. C. v. d. Roemer.*	Zeist, *C. G. Adlung.*
„ *A. H. v. Ruiven.*	en in de bekende dépots in de andere steden.
Baarn, *E. v. Dapperen.*	
„ Gez. *Petersen Nobbe.*	

INSTITUUT-DRIEBERGEN.

*** De ondergeteekende brengt ter kennis aan belanghebbende Ouders en Voogden, dat de wintervacantie aan zijne Inrigting van Opvoeding en Onderwijs zal gehouden worden van den 21. December tot 9 Januarij e. k.

G. J. A. VAN TUSSENBROEK.

OESTERBERIGT.

*** De ondergeteekende berigt bij deze, dat hij heden ontvangen heeft een extra partij buitengewoon groote versche TEXELSCHE, ZEEUWSCHE en ENGELSCHE OESTERS, alsmede fijn *gemalen Leng*, *Rondvisch*, *gemarineerde* en *Bootsmans Winterharing*, *Bergsche Anjovisch*, *Paling in 't Zuur*, *Malaga Citroenen* en fijne *Engelsche Bieren*.

Vischmarkt, het 2de Huis van de Servetsteeg, N°. 128.
H. J. REINKE, vroeger *H. Koenders.*

*** DE ZALF EN PILLEN VAN HOLLOWAY. Wij zijn niet gewoon de duizende genees- en heelmiddelen, op te sommen, die er bestaan, maar wanneer er eene aan het publiek bekend is, die, bijzonderen lof verdient, dan houden wij het voor eene verpligting, aan de verschillende lijders, daadzaken te doen kennen. Wij hebben de zalf en pillen van *Holloway*, gebezigd in vele gevallen van *schurftziekte*, *bedorven sappen*, *stooten* enz.; met een goed gevolg, en er zijn ons onderscheidene genezingen van verouderde kwalen, door middel van dezelven, bekend. De zalf en pillen van *Holloway*, behooren tot die weinige middelen, die aan elke verwachting beantwoorden, en wij zijn overtuigd, dat in gevallen van *bedorven bloed*, en *maag* en *leverkwalen*, geen beter geneesmiddel gevonden worden. S. MORNING HERALD.

Door het vermeerderd debiet zijn de prijzen als volgt: Doosjes Pillen à *f* 0,80, *f* 1,85, *f* 3,00, *f* 6,75, *f* 13,50, *f* 20,50. Potjes Zalf à *f* 0,80, *f* 1,85, *f* 3,00, *f* 13,85, *f* 20,95.

Zijn op *franko* **aanvragen à kontant te bekomen** bij L. J. GROOTENDORST, te Utrecht, bij G. C. T. VAN DE ROEMER, te Amersfoort, en bij J. STRAATMAN, hoofddépôthouder te 's Bosch, alsmede te Londen, Strand, 244. en New-York 80 Maiden Lane. HOLLOWAY'setablissement.

Van Koetsveld's
KINDER-BIBLIOTHEEK,

uitgegeven bij S. E. VAN NOOTEN te *Schoonhoven*, en alom te bekomen, bestaat uit:

I VERSPREIDE KINDERVERHALEN.
II NIEUWE KINDERVERHALEN.
III DE PORTEFEUILLE VAN GROOTVADER SPRANKHOF.
IV SPROOKJES IN DEN TRANT VAN ANDERSEN.
V KINDERPREKEN UIT HET OUDE TESTAMENT.
VI KINDERPREKEN UIT HET NIEUWE TESTAMENT.

Deze werkjes zijn alle met fraaije platen versierd en gebonden in linnen banden met stempels. Prijs van elk boekje *f* 1,50.

De voortreffelijkheid van den inhoud, en de echte kindertoon dien de Schrijver met zeldzaam talent heeft weten te treffen, mogten tot onverdeelde loffelijke beoordeeling in Tijdschriften en Dagbladen aanleiding geven. Zoo binnen- als buitenlands moaen zij eeu voortdurend gunstig onthaal genieten.

Bij genoemden Uitgever is tevens verkrijgbaar: een VIJFDE, *verbeterde* druk van de

GEDICHTJES voor KINDEREN

DOOR

FRANCIJNTJE DE BOER.

met 4 staalplaten, in rood bandje. Prijs *f* 1,50.

Deze kinderversjes, zoo gemakkelijk van buiten te leeren, en uitmuntende door vromen zin en kinderlijke naïviteit, genoten de eer eener fransche vertaling. — Aan de uitvoering zijn geene kosten gespaard.

*** Bij GEBROEDERS VAN DER HOEK, Boekhandelaren te Leijden, ziet heden het licht en is alom verkrijgbaar gesteld:

G. BIPPART,

HANDLEIDING DER GRIEKSCHE GEOGRAPHIE, ANTIQUITEITEN EN MYTHOLOGIE,

bewerkt door dr. W. A. SCHEURLEER, 1 deel 8° *f* 3.85.

Vroeger verscheen:

Prof. G. J. VERDAM. Handl. bij de beoefening der sphaerische Trigonometrie, met betrekking tot hare toepasing op de mathem. geogr. en sphaerische astronomie. *Tweede druk. f* 3.30.

Prof. G. J. VERDAM, Summarium der Goniometrie en der regtl. Trigonometrie. *Derde druk In linnen band f* 4.30.

Prof. G. J. VERDAM, Summarium der sphaerische Trigonometrie. *f* 1.—

Prof. C. J. VAN ASSEN, Lineamenta extrema Juris privati Justinianei, secundum textum Institutionum. *f* 2.85.

Prof. C. J. VAN ASSEN, Leiddraad voor het collegie over het burgerl. wetboek, verkorte en herz. uitgave. *f* 2.40.

Prof. PEERLKAMP, Summarium veteris historiae, ed. altera. *f* 1.25.

W. A. SCHEURLEER, disputatio de Demetrio Magnete. *f* 1.50.

Prof. VAN VOORST, beknopt zamenstel der Christelijke beschouwende Godgeleerdheid. *f* 4.50.

ZANDVORMERS,

*** bekwaam voor hun werk, kunnen dadelijk geplaatst worden in de IJzergieterij te Delfshaven.

CHARLES REMY.

☛ ZUIVERE BESTE AMANDELZEEP

per dozijn *f* 1,20 en 65 Cts., pr. stuk 12 Cts. en 6 **SAVON DES DAMES**, per doz. 55 Cts. p. stuk 5 Cts., **Savon de Familles, Cocoszeep, Bristolzeep**, enz. enz., verkrijgbaar I. J. L. v. HAARLEM, Droogist. Vreeburg, nabij de barrière.

Nov. Dec. **GEHUWD.**

2	G. Dolman en A. W. Ouendam.	Harlingen
3	J. J. Douma en A. Ipma.	Franeker
2	W. G. Franssen en A. P. de Jong.	Amsterdam
2	M. P. de Groot en A. G. v. Dam.	Rotterdam
2	M. E. C. Hendrikse en A. G. E. de Graaff.	Amsterdam
27	B. Jacobs en C Cohen.	Assen

BEVALLEN.

4	N. Brombacher geb. Ragut, zoon.	Middelburg
2	G. J. S. Grauwen geb. v. Gogh, dochter.	Nijmegen
30	T. C. Grevink geb. Roos, dochter.	Kampen
2	J. A. Jannink geb. Reerink, dochter.	Enschede
2	N. E. Kalis geb. Giltaij, zoon.	Sliedrecht
29	M. Ketjen geb. Hoekstra, zoon.	Zutphen
2	C. T. Leemkoel geb. Joritsma, zoon.	Harlingen
5	C.E.v.Outeren geb. Schuurman Schimmel, z.	Leijden
5	E. v. Oordt geb. Wijnkes, zoon.	Rotterdam
4	J. Rijke geb. Hamaker, zoon.	Leijden
2	B. C. Schottee geb. de Vries Bos, zoon.	Hoorn
2	A. v. d. Stadt geb. Mots, zoon.	Zaandam
4	G. Simonsz geb. Ebmeijer, dochter.	Zaandam
30	H. J. Schäuikes geb. v. Hees, dochter.	Breda
4	A. B. W. Twiss geb. de Bosson, dochter.	Arnhem
29	J. E. Veltman geb. Huurmans, dochter.	Harlingen
3	A. Vermeer geb. Plasberg, dochter.	Deventer
1	C. P. Wertz geb. v. Doornen, zoon.	Amsterdam

OVERLEDEN.

3	C. Brunner, 50 j.	Dordrecht
2	D. F. Crommelin, 67 j.	Haarlem
4	J. Cammenga, 37 j.	Leeuwarden
30	J. v. Dijk, 45 j.	Sneek
3	A. Gerber, zoon.	Haarlem
4	C. J. Harinck.	Zierikzee
3	D. J. Hendrikse geb. Kallewaard, 9 j.	Vlissingen
28	J. A. Kleeblad, 67 j.	Amsterdam
28	H. J Kolff geb. Kolff, 75 j.	Middelburg
2	C. Kempe, dochter 27 j.	Amsterdam
30	J. P. v. Marselis geb. Hartsinck, 75 j.	Delft
2	M. Neustaetter, 32 j.	Amsterdam
4	H. H. Post geb Hotz, dochter.	's Hage
3	J. de Roo.	Tiel
3	W. G. B. Schalekamp, 86 j.	Amsterdam
1	J. Soodjes, zoon 19 j.	Leeuwarden
30	J. P. Taunij.	Amsterdam
2	M. Thomsen geb. Hoedemaker, 42 j.	Amsterdam
28	J. Tuinema geb. Tuinema, 42 j.	Leeuwarden
12	A. R. Valkenier geb. v. Doele, 52 j.	Breda
12	T. v. d. Veen geb. Zoutman.	Amsterdam
30	E. de Witt geb. Schröder	Arnhem
30	H. Willink, 41 j.	Amsterdam
29	J. de Waal, dochter 18 j.	Leeuwarden

WAARNEMINGEN, gedaan op het Koninklijk Nederlandsch Meteorologisch Observatorium te Utrecht. (*Zonnenaald*)

Dec.	Uren	Wind-rigt.	Wind-kr. N a.	Barom. bij 0°.	Ther F.	Afwijk. d.Temp.	Vochtigh.	Gev. regen.	Opmerking
7	2	zw.	4.0	764.77	44.6	+ 4.3	0.88	0.	Bijna bewolkt
	10	zzo.	0.0	69.15	36 0	— 2.2	1.00	0.	Helder
8	8	o.	0 5	71.26	34 0	— 2 9	0.96	0.	Bijna bewolkt

AMSTERDAM 7 December 1859.

NEDERLAND.					
Werkel. Schuld	2½ pCt.		62⅛	62¾	62¾
dito dito	3	„	73⅞	74	73½
dito dito	4	„	95¹³⁄₁₆	96¾	96
Handelmaatschappij	4½	„	124¾	125¾	124½
Oost-Indische Leening	4	„	94¾		
BELGIE.					
Certifik. bij *Rotschild*	2½ pCt.		51⅞	52	
SPANJE.					
Obligatien	1¼ pCt.		32⁹⁄₁₆	32⅝	32¾
Obligatien	3	„	43⅛		42½
Binnenl. Schuld	3	„	42³⁄₁₆	42⁵⁄₁₆	
Amortisable			10¾		
PORTUGAL.					
Obligatiën	3	pCt.	43¾		
dito 1856/59	3	„	42³⁄₁₆	42¼	
RUSLAND.					
Oblig. bij *Hope en C°.*	5	„	104		
Obligat. 1828 & 1829.	5	„	102⅜		
Certifikat. 1831 & 1833	5	„	84⅞		
Certifikaten 1840	4	„	80⅜	80⅝	
Cert. bij *Stieglitz*	4	„	80⁵⁄₁₆	80½	
dito 5e Serie	5	„	90½	90¾	99½
dito 1855 6e Serie	5	„	99¾	100	
dito Adm. te Londen	4½	„	95¾		
dito dito	3	„	64¹⁄₁₆		
POLEN.					
Aand. 1835, fl. 500			157½		
PRUISSEN.					
Obligatiën	5	„	102½	102⅝	
OOSTENRIJK.					
Oblig. Metaliek	5	pCt.	54⁹⁄₁₆	54¾	54⁹⁄₁₆
Oblig. Rente Am.	5	„	74		58⁹⁄₁₆
dito dito Nat. 1854	5	„	58⁹⁄₁₆	58¾	29¹⁄₁₆
dito dito	2½	„	29	29¼	
AMERIKA.					
Ecuad. Oblig. 1855	1	„	13⅛	13½	13¼
Venez. Oblig.	3	„	26¾	27	26¾
Grenada, Oblig.	3¼	„	16⅜	16½	20⅝
Mexiko, Obl.	3	„	20⁹⁄₁₆	20⅝	
N.-Am. Illin. Obl. C. B.	7	„	81½		

Snelpersdruk van L. E. BOSCH EN ZOON.

BIJVOEGSEL

BIJ DE UTRECHTSCHE COURANT VAN

DONDERDAG 8 *December* 1859, *No.* 292.

Stedelijke Raad van Utrecht.

Zitting van Donderdag 1 *December.*

Voorz. Mr. *N. P. J. Kien.*

Tegenwoordig zijn 29 leden.

Is ingekomen:

een rekest van *J. J. Weening*, te Haarlem, de aandacht van den raad vestigende op de nieuwe registers voor de belasting te Haarlem in gebruik, ter sekretarie.

Het rapport der kamer van koophandel en fabrieken betreffende het rekest van den schipper *v. d. Capelle*, — alsvoren.

Wordt bij monde van den heer *de Muralt* rapp. uitgebragt door de komm. voor de zaak der spoorwegen, aangaande den haar in de vorige vergadering verstrekten last, welk rapport eindigt met het advies om, daar in de Tweede Kamer der Staten-Generaal geene nieuwe argumenten zijn opgeleverd voor dezen raad, de raad, om niet in herhalingen te vervallen, aan de Eerste Kamer zal indienen een adres van meer algemeenen aard, waarvan de komm. een ontwerp inbrengt, en dit vergezeld doen gaan van een afschrift van het in der tijd gezonden adres aan de Tweede Kamer — besloten dit ontwerp-adres, ter behandeling in eene volgende vergadering, ter sekretarie neêr te leggen.

Aan de orde is alsnu de voortzetting der beraadslagingen over het rapp. betreffende de gasverlichting.

De heer *Schuller* stelt zich voor, dat over deze zaak vele en langdurige beraadslagingen zullen gehouden worden. De vorige maal, dat de zaak behandeld is, is met de meerderheid van slechts ééne stem een besluit genomen, dat er zal komen eene publieke aanbesteding. Daar het dus van ééne stem schijnt te kunnen afhangen, zal elk trachten die stem te winnen. Spr. zou daarom wenschen, dat een paar bedenkingen, welke hij heeft, hem door de deskundige leden der vergadering wierden toegelicht. De eerste is gegrond op het eerste rapport der komm. van fabriekage. Op bladz. 11 vindt Spr. gewag gemaakt van de groote winsten, die de stedelijke fabrieken voor de stedelijke kassen afwerpen. Spr. acht het genot van dergelijke groote winsten zoo in het oogloopend strijdig met art. 254 der Gem. wet, in verband met artt. 240 en 238, dat het hem voorkomt, dat, als eene fabriek wierd opgerigt, het gas zoo verkocht zou moeten worden, dat dergelijke winsten niet wierden genoten. Daar evenwel in vele plaatsen dergelijke winsten gemaakt worden, en Gedep. Staten die ontvangsten goedkeuren, houdt Spr. het er voor, dat op die zwarigheid eene hem nog onbekende oplossing moet bestaan. Hij zou die wenschen te vernemen. Spr.'s tweede bedenking is tegen het tweede rapport, en wel tegen een hoofdbeginsel van het ontwerp-kontrakt. Daarin komt in art. 2 al. 3 voor, dat de aannemer, des verlangd, zal moeten voorzien in de verlichting van partikuliere huizen. Spr. vermoedt, dat hiermede bedoeld is, dat de bewoners der huizen, die dat niet verlangen, zich zullen moeten vergenoegen bij lamp- of kaarslicht, maar niet, dat als zij geen gas van dezen aannemer verlangen, zij het van een ander kunnen nemen, dus, dat aan geen ander gasfabriekant zal worden veroorloofd pijpen te leggen. Spr. acht de inmenging in de bijzondere verlichting even ongepast als de inmenging in de bijzondere voeding zou wezen. Hij houdt het er voor, dat het iedereen, die een patent neemt als gasfabriekant, niet zonder onregt kan worden geweigerd, pijpen door de stad te leggen, en dat er dus zoo veel kunnen komen als er maar lust toe gevoelen, mits zij eene hypothekaire garantie geven, dat zij de straten der stad niet zullen bederven. De doorsnede der straten van Londen krioelt van gas- en waterpijpen, en de ingezetenen voorzien zich bij die maatschappij, welke het goedkoopst en het best levert. Is nu het doel van art. 2, dat dit zal kunnen plaats hebben, en de stads-fabriekant ook het gas zal kunnen leveren aan partikulieren, naar een maatstaf door de regering voor te schrijven, dan kan het zijn nut hebben, maar is toch niet voordeelig voor de stad, want dan legt het den aannemer aan een onereusen band, waardoor het gas voor de stad duurder zal worden. Spr. acht ook dat monopolie strijdig met de algemeene aangenomen regelen der staatshuishoudkunde.

De *Voorz.* zegt, dat de strekking van het kontrakt wel degelijk is, het geven van een monopolie, en dat er geen kwestie is geweest van vrije konkurrentie aan verschillende gasfabrieken te laten. De ondervinding heeft geleerd hoeveel moeite het bij het bestaan van éêne fabriek reeds kost, de straten in behoorlijken toestand te houden.

De heer *Schuurman* wenscht zijne algemeene beschouwingen betreffende de koncept voorwaarde tot aanbesteding der voor de stad zoo belangrijke gasverlichting aan de verg. mede te deelen. — Zij komt hem voor ten eenemale onaannemelijk te zijn, daar zij, naar zijne beschouwing, den geest ademt, om aan de stad, bij aanbesteding en eigene exploitatie, de duurst mogelijke straatverlichting te verzekeren Waarom hij zoude verlangen, dat zoo spoedig mogelijk aan den raad wierd aangeboden een koncept, waarbij het monopolie *niet* werd uitgedrukt, — waarbij de uitgestrektheid der verlichting van de buitenwijken werd bepaald, — waarbij de exploitatie zoowel als de inrigting der fabriek minder beperkt aan den aannemer werd overgelaten, doch strenge strafbepalingen werden opgelegd voor de levering van geen goed of onvoldoend licht, waartoe de wijze van proefneming en bepalingen werden voorgeschreven, — en eindelijk de inschrijving te doen plaats hebben voor de stads verlichting alléén. Een en ander wenscht Spr. kortelijk toe te lichten. De ontwerper van dit koncept heeft volslagen voldaan aan de geest der komm. van fabrakage, ja, is zelfs verder gegaan dan deze heeft begeerd; maar hij heeft niet den geest gevolgd van de meerderheid dezer verg., al ware die meerderheid ook gering. Tot bevestiging heeft Spr. slechts te wijzen op den korten tijd van aanbesteding, op volslagen verlies van den aannemer van het geheele vestigings-kapitaal na 15 jaren, zullende hetzelve dan aan de stad overgaan. De komm. van fabrikage heeft soortgelijke bepalingen, te veel in het oog springende, reeds gewijzigd. Verder zal geen gebruik mogen worden gemaakt van bestaand materieel, van kandelabers, lantaarns, liggende pijpen, en wat diesmeer zij, alles zal *geheel nieuw moeten* zijn. Grooter bewijs van opdrijving van den aanleg zal wel niet kunnen worden geleverd; het oude bestaande zoude tot billijke prijzen kunnen worden overgenomen, het goede, ja zelfs zoo goed als nieuwe zoude kunnen worden gebezigd en daardoor de kosten van aanleg en bij gevolg de prijs der verlichting merkelijk verminderd worden. Bij dit koncept worden geene bepaling gemaakt en termen gesteld, tot hoeverre de straatverlichting zich in de buitenwijken zal uitstrekken, bv. buiten Wittevrouwen tot aan de veeartsenijschool, buiten Tolsteeg tot aan Jeremie, enz.; het valt toch niet te ontkennen, dat vele der liggende pijpen inproduktief, anderen produktief zullen zijn; in de straatverlichting alléén zal nimmer het voordeel door den aannemer worden gezocht, maar het voordeel zal moeten gevonden worden in het vermeerderd gebruik door partikulieren. De aannemer mag alzoo niet in het onzekere worden gelaten, waar en tot hoe verre hij de straatverlichting zal moeten uitstrekken. Maar eene tegenovergestelde rigting wordt in dit koncept aangenomen; niet op de straatverlichting zal worden ingeschreven, er wordt voorgesteld de inschrijving te doen plaats hebben voor de partikuliere verlichting, naar welken maatstaf de straatverlichting zal worden berekend. — Hoezeer het aan dezen raad is opgelegd, zoo veel mogelijk voor de belangen der ingezetenen te zorgen, zoo zijn ook daarvoor termen; naar Spr. meening behoeft geen bestuur mijne verlichting, mijne brandstoffen voor mij te doen aanbesteden, alleen de aanbesteding der straatverlichting behoort tot hare zorgen. Maar wil men waarlijk hen de gezetenen behartigen, wil men eene gelegenheid geven zich zelve te helpen, men zet de deur open, maar sluite die niet toe; de konkurentie, mijne heeren! zij is mij niet in bespiegeling of bij redeneering, maar in hare volle waarde voor het algemeen belang, door de praktijk bekend. — Waarom ook al weder een monopolie geschapen, waar zulks niet noodig is, waarom het verbod opgenomen, dat door niemand anders dan door den aannemer pijpen zullen mogen worden gelegd en bijgevolg gas zal mogen worden geleverd? Is de omvang dezer stad daartoe niet uitgestrekt genoeg? met het oog op de daarstelling van soortgelijke fabrieken in betrekkelijk onbeduidende plaatsen kan dit wel niet worden volgehouden. Nog spreek ik niet van de inmenging en 't toezigt van het bestuur in de daarstelling der gebouwen en wat de verdere inrigting der fabriek betreft, zoo wel als de exploitatie een toezigt dikwerf door personen daartoe aangewezen, die geene fabriekmatigen arbeid kennen; dit alles is bevorderlijk om de kosten der verlichting voor onze stad op te drijven. Meermalen, ja herhaaldelijk wordt in dezen raad bij verschil van meeningen op Rotterdam gewezen, als eene gemeente, waar heldere en juiste begrippen voorzitten; wel zoekt men thans naar kontrakten van aanbesteding, waar die niet zijn, (Berlijn, Leipzig), maar van de voorwaarden waarop te Rotterdam nog zoo kortelings de straatverlichting aan de konkurentie is overgelaten, wordt geene melding gemaakt. Spr. neemt de vrijheid ook thans daarheen te wijzen. Hoe ongaarne ook, is Spr. verpligt, zijne gevoelens over deze hoogst belangrijke aangelegenheid uit te spreken, en vermeent in dit koncept te zien de bepaalde begeerte om de aanneming moeijelijk en hoogst kostbaar te maken, waardoor de kans zal bestaan dat de exploitatie voor stads rekening zal geschieden, terwijl men zich op de inschrijvingsprijzen (indien op deze voorwaarden industriëlen zullen worden gevonden) alsdan zal beroepen, het monopolie voor de stad zal behouden, door kostbare inrigtingen het vestigings-kapitaal onnoodig zal vergrooten, en zich aan eene beslommering en een toezigt zal vastmaken niet behoorende aan het dagelijksch bestuur. Meer dan immer heeft mij dan ook dit koncept bevestigd, dat in het algemeen belang, de straatverlichting op andere grondslagen dan in dit koncept voorgedragen aan de industriëelen moet worden aangeboden, waarom ik mij met deze voordragt niet zal vereenigen en zoude voorstellen die aan B. en W. te renvoijeren om in nadere overweging te nemen.

De heer *Jongeneel* zegt: ik eerbiedig het besluit van den raad om bij wijze van proefneming, zoo als men dat gelieft te noemen de levering van gas uit te besteden. B. en W. hebben gevolg hieraan gegeven en bestek en voorwaarden doen opmaken en de kommissie van fabriekage heeft van een en ander met de meeste nauwgezetheid kennis genomen. Bij die beraadslaging is echter door de kommissie op nieuw en met den meesten ernst de vraag ter sprake gebragt, in hoeverre dergelijke bestekken vatbaar zijn voor eene publieke besteding, en de komm. aarzelde niet, eenstemmig te verklaren, dat zij maar al te zeer vreest, dat de raad door deze proef zich op een dwaalspoor zal laten brengen. Spr. althans vermeent rekenschap te moeten geven, waarom hij zich zal verklaren tegen elke aanbesteding van gas en zelfs de verzekering geeft, dat de minste prijs van aanneming hem nooit zal verlokken zijne toestemming er aan te hechten, want men lette er wel op, mijne Heeren, zoo vervolgt Spr., een bestek van gasaanneming is geen gewoon bestek; terwijl een gewoon bestek eindigt bij het voltooijen van een gebouw of aangenomen werk, blijft een bestek van gas een levend bestek voor een groot aantal jaren met al zijne gevolgen, — terwijl bij een gewoon bestek verschil van uitlegging kan bestaan tusschen den uitbesteder en den aanemer of opzigter, komt de aannemer der gasverlichting dagelijks met een tal van burgers in aanraking, waaruit zoo vele konflikten kunnen geboren worden, en terwijl bij een gewoon bestek in den regel zeer weinig burgers belang hebben en het hun onverschillig is, of een werk spoedig of minder spoedig voltooid wordt, heeft bij een bestek van gas ieder burger belang, van den aanzienlijke tot den geringe, van den rijken tot den armen, want het geldt het licht. De heer *Bake* heeft bij eene vorige gelegenheid gezegd, hetgeen door Spr. geheel beaamd wordt, licht is even als brood, het behoort tot de eerste levens-

behoeften, maar een eerste levensbehoefte geef ik nooit in handen van een enkel man. En moge de raad zich toch nooit laten verlokken door het woord konkurrentie; ziet, mijne heeren, zoo vervolgt Spr. in het maatschappelijk leven zijn er altijd woorden, die voor eenen tijd als geijkt zijn; eenige jaren geleden was het woord bezuiniging aan de orde van den dag en die dat woord maar goed wist te gebruiken had zijn fortuin gemaakt; thans heeft men wederom twee woorden openbaarheid en konkurrentie, dat zijn twee tooverwoorden en meer dan eene stemming getuigt reeds van hunne kracht; maar openbaarheid moet toch zijne grenzen hebben en konkurrentie van toepassing zijn; hier is het woord konkurrentie niet van toepassing; konkurrent is de zaak, zoolang de aanbesteding niet geschied is, maar nauwelijks is de minste inschrijver aannemer geworden, of hij verandert van titel, en wordt monopolist, en de geschiedenis der monopoliën, wat leert ze ons anders dan dat de monopolist maar een belang kent, dat is zijn eigen belang. Zeker, mijne heeren, wij beleven een tijd van ernstig nadenken; de hooge regering heeft gemeend de spoorwegen dat krachtig middel van vervoer in handen van enkelen, God weet, welligt aan vreemden te geven; de geschiedenis van den Rijnspoorweg leert wat dat is. De weldenkenden in den lande zien dezen toestand met zorg te gemoet; ook deze raad heeft dit begrepen, en van hier is een krachtige stem uitgegaan, en men heeft de hooge regering toegeroepen, om een dergelijk monopolie niet in handen van enkelen te geven, maar dat de staat zelve tot den aanleg er van moest overgaan. En zonderling op dit oogenblik, mijne heeren, zitten wij in dienzelfden raad te beraadslagen, en er wordt strijd gevoerd om het monopolie van het licht, die eerste levensbehoefte van den burger, in eigen beheer te nemen of voor een tal van jaren in handen van een' monopolist te spelen. Maar welligt zal men mij toevoegen, in andere steden bestaan toch kontrakten, en worden daar eerlijk nageleefd leveren dan Amsterdam en Rotterdam hiervan het voorbeeld niet; daar is alles in handen van industrieelen; heeft dan de overeenkomst met den heer *de Heus* tot zoodanige konflikten aanleiding gegeven; en heeft de aannemer voor de rigtige naleving zelve het hoogste geldelijke belang er niet bij, is hij bij dit alles niet aan een kontrakt gebonden! Ziet, zoo vervolgt Spr., men moet voorzigtig zijn bij dergelijke vergelijkingen; in Amsterdam en Rotterdam daar *is* konkurrentie, want daar is meer dan één gazfabriek, daar is de konkurrentie een prikkel voor de eerlijke naleving van het kontrakt; hier is geen prikkel, want hier is geene konkurrentie; ziet, wanneer de raad morgen besluit aan een ieder die het verlangt toestemming te geven tot het oprigten van eene gazfabriek (in het belang der bestrating van het plantsoen en de welwaterputten zal hij dit niet toestaan) dan zal Spr. de eerste zijn, om den raad te adviseren geene eigene gazfabriek op te rigten; maar wij hebben hier slechts eene fabriek, en bij verschil van meening over het kontrakt kan de burgerij klagen, het bestuur beboeten, het regt zal zijn loop nemen, maar licht en duisternis zijn in handen van een enkel man, en daar waagt Spr. de burgerij niet ten tweede male aan. Maar het kontrakt van den heer *de Heus* is toch eerlijk nageleefd en heeft tot geen konflikten aanleiding gegegeven. Ja, mijne heeren, ik spreek hier in eene openbare verg. en moet het erkennen, de stad heeft groote verpligting aan den heer *de Heus*. Hij toch heeft met de meeste eerlijkheid en nauwgezetheid het kontrakt nagekomen; maar men vergete niet, dat de heer *de Heus* had een uitnemend kontrakt, zoo als er in den laatsten tijd niet veel gegeven zijn al de uitkomst heeft voorzeker; zijne verwachting en overtroffen; hij verdiende zulks, want hij was een moedig man, die in 1842 durfde ondernemen, waarvoor zelfs de raad der stad terugdeinsde; maar als men zulk een uitnemend kontrakt heeft, dan is er een prikkel te meer voor de eerlijke naleving. Wanneer wij echter ten tweeden male een kontrakt maken, tegen een veel minderen prijs, en de aannemer welligt op de kanteling komt van winst en verlies, zal dan alles ook zoo eerlijk worden nageleefd, zal hij dan geen gebruik maken van die middelen, waartoe dergelijke besteding vaak aanleiding geven, en die in een eerste rapp. in het breede door de komm. van fabrikage zijn ontwikkeld en nog nooit door den raad zijn wederlegd, of door een slechter licht te leveren, of door vermenging van andere dikwijls voor de gezondheid nadeelige bestanddeelen zijn verlies trachten te dekken? Ziet daaraan mogen wij de burgerij niet wagen. Maar de aannemer heeft toch zelf het hoogste belang voor de rigtige naleving; het is voor hem eene geldkwestie? Het is zoo, het is eene geldkwestie, en wel eene zeer beduidende, maar men moet zich een aannemer van gaz niet voorstellen, als een man van eene gewone gehalte; het is of een man die aan het hoofd van eene associatie staat, óf zelf een groot vermogen bezit, óf een groot geldelijk vertrouwen geniet, en voor deze moge eene geldkwestie belangrijk zijn, voor de burgerij is zij oneindig meer; het is voor haar eene levenskwestie, en deze geef ik in rustige tijden niet in handen van een enkel man; doch wie onzer kan de verzekering geven, dat er welligt in den loop der jaren geene onrustige tijden zullen geboren worden; dan vooral moet er licht en duisternis in handen van een bestuur zijn. Maar de aannemer is toch door zijn kontrakt gebonden, hij heeft dat kontrakt mede onderteekend? Het is zoo, en nu wil Spr. aannemen, dat het kontrakt door de raad te maken eene der volledigste kontrakten zijn zal, en van een diep doorzigt zal getuigen; wat leeren echter dergelijke kontrakten: dat andere tijden andere behoeften doen geboren worden en welligt na een tijdsverloop van 10 jaren dit kontrakt een hoogst onvolledig kontrakt zijn zal; en toch is men twintig jaren aan dat kontrakt gebonden. Van dit alles is Spr. overtuigd, — daarom wil hij de toekomst in eigen handen houden. En waartoe dat alles; is dan de onderneming van eene gasfabriek voor eigen rekening van eene stad een onoplosbaar raadsel, is de vraag van winst en verlies dan zoo duister; de balanzen van verschillende steden hebben voor ons gelegen; zij hebben ons geleerd, dat iedere stad hoogst te vreden is over de uitkomst, en de inzagen die B. en W. ons thans verstrekt hebben doen ons zien, tot welk eene uitkomst het daarstellen eener gasfabriek voor stadsrekening leiden zal. Maar welligt voert men mij te gemoet, dat dergelijke ondernemingen voor eene stad niet produktief zijn mogen; welnu, men doe afstand van het te verkrijgen voordeel en brenge het licht tot eene ongekende laagte, en wanneer nu de stad eene gasfabriek onder eigen beheer neemt, wat is het anders dan eene associatie der burgers, waarvan B. en W. met de uitvoering belast zijn. En bij dit alles bedenke men wel, dat de geschiedenis der gas een ontwikkelingsproces der wetenschap is; de scheikunde heeft ons in de laatste jaren geleerd alles te gebruiken, wat vroeger tot het zoogenaamde afval van het gas behoorde; al die voordeelen zullen verloren zijn, omdat men de toekomst voor 20 jaren of langer verkocht zal hebben. Ten slotte mijne heeren, overwege men wel, dat in 1861 de vraag zal moeten opgelost worden, hoe dat de raad met de tegenwoordige aannemer tot eene eindregeling zal komen; geene enkele gedachte wil Spr. op dit oogenblik hier overontwikkelen, hij voor zich houdt die voor eene der moeijelijkste vraagstukken, en de komm. van fabrikage heeft dan ook niet geaarzeld B. en W. te adviseren, die zaak tot eene schikking te brengen. Dat alles zijn de gevolgen van een kontrakt als van 1842. Ik zal mij wel wachten om op nieuw de burgerij in zulk een dilemma te brengen; ik eerbiedig het besluit van den raad van 1842, maar wanneer die mannen de wetenschap van dit oogenblik hadden gehad, zouden zij dan het kontrakt hebben onderteekend? toen wandelden zij omtrent dat licht nog in de duisternis, die duisternis is verdwenen; wij kennen de geschiedenis van het gas, daarom moet dat lichtvermogen, mijne heeren, het eigendom der burgerij zijn; eene gasfabriek behoort aan eene stad en niet in handen van een enkel man, ik verwacht dan ook dat de raad zal besluiten zelve eene gasfabriek te doen bouwen en in eigen beheer te nemen. Wat nu de bedenking van den heer *Schuller* betreft, dat aan een ieder het vergund moet zijn eene gasfabriek op te rigten, zoo geeft Spr. aan dat lid nogmaals wel in bedenking, wat dan van onze bestrating en plantsoen zal worden, zoo ook of dergelijke fabrieken de toets der vergelijking met broodfabrieken wel kunnen doorstaan. Ook deelt Spr. niet het bezwaar van den heer *Schuurman*, welke vermeent, dat de bepaling in het kontrakt van aanbesteding gemaakt, dat bij een nieuwen aanleg zoowel gazpijpen als toestellen geheel nieuw moeten zijn, onnoodig en kostbaar is. Hij toch vindt het zeer noodzakelijk aangezien het nadeel van oude en gescheurde pijpen reeds veel schade aan het geboomte veroorzaakt heeft.

De *Voorz.* zegt, dat het kontrakt van 1842 met de meeste zorg is opgemaakt. Men had toen het voorregt konkurrentie voor dat kontrakt te hebben. Men was reeds zeer ver gevorderd met de Engelsche vereeniging te Amsterdam, toen de heer *de Heus* zich opdeed. Men heeft toen konkurrentie uitgelokt en daarop het kontrakt zeer goed ingerigt. Desniettegenstaande heeft toch de ondervinding geleerd, dat het groot voordeel voor de stad ware geweest zoo men het niet gehad had. Spr. acht het daarom geen zaak, dat men zich weder voor eene lange toekomst verbindt, te meer daar men niet weet, wat nieuwe uitvindingen nog kunnen opleveren. Gaat de raad evenwel uit van het begrip, dat het ieder vergund zal zijn pijpen te leggen, dan is het iets anders. Maar Spr. vraagt of dat uitvoerbaar is. Spr. wees straks op de moeijelijkheden die nu reeds het leggen van pijpen oplevert, maar in welken toestand zal men komen zoo vier, vijf of zes konkurrenten in nauwe stegen hunne pijpen mogen leggen?

De heer *Pabst* meent, dat de algemeene beschouwingen niet direkt betrekking hebben op het punt, dat op het oogenblik behandeld wordt. De heer *v. Dielen* heeft in de vorige vergadering de vraag aanhangig gemaakt, of de raad niet zou kunnen goed-
vinden, op het genomen besluit terug te komen,
verlichting niet aan te besteden, maar de fabriek vo
stadsrekening te bouwen. Spr. verlangt dus, dat
worden beproefd, voor hoeveel de partikuliere nijve
heid het gas wil leveren; en weet men dat, dan
sluite men eerst of men eene fabriek wil bouwen
niet. Spr. heeft voor zich het besluit van 10 Feb
daarin is bepaald, dat de raad niet wil overgaan
het bouwen eener fabriek, voor hij weet, waarvoor
partikuliere nijverheid het gas wil leveren. Ver
tigt men nu dat besluit, dan blijft die wetensch
onbekend, en heeft men vrije speling om te zegg
dat de stad zooveel of zooveel zal verdienen. De
het midden gebragte beschouwingen, dat de aan
mer met zoovele burgers in aanraking komt, dat
licht en duisternis in de hand heeft, enz., doen ni
af. De vraag door den raad te beoordeelen is,
voor de stad en de ingezetenen voordeeliger is,
door het voorgesteld besluit wordt dat punt ter
gezet. Dat is, dunkt Spr., niet goed, omdat
bewijs geleverd is, dat juist die partikutiere konk
rentie het gas zoo goedkoop geeft. Te Rotterda
waar de raad voor het grootst gedeelte uit kooplie
bestaat, die zeer goed hun belang kennen, schij
al die bezwaren niets te hebben gewogen. Men be
eenvoudig gevraagd, wat voor de stad en de burg
het goedkoopst is. Men heeft aanbesteed en er
konkurrentie geweest: 4 fabriekanten hebben in
schreven, en het gas, dat nu hier *f* 56 kost, kos
Rotterdam slechts *f* 22. Te Leiden, waar de
zelve de gasfabriek exploiteert, kost het gas aan
stad twee gulden en achttien centen de 100 vt.; de
die aanbesteding heeft dus Rotterdam reeds *f* 1,
gewonnen. De minste prijs, waarvoor men hier bij eig
exploitatie aan de partikulieren gas zou leveren is *f* 4,
in Rotterdam kost het slechts *f* 3.50. Spr. beweert
dat als men willens en wetens de wetenschap uits
voor hoeveel de partikuliere industrie het gas wil lever
men zich een zeker berekeningsmiddel ontneemt,
trent het voor- of nadeelige eener eigen exploit
Spr. gaat echter verder en zegt, door het bouwen
eene nieuwe fabriek gaat de hoop op goedkoop gas ve
ren; de ingezetenen zullen belast worden met de dui
den die de stad moet winnen, en met de gelden
delging van het aanlegskapitaal. Spr. blijft er daa
op aandringen dat de raad zich niet buiten de
gelijkheid zal stellen, te oordeelen, waarvoor de
tikuliere industrie het gas wil leveren, en kwam
dan tot het besluit, dat dit niet hoogst voorde
ware, dan zou Spr. gaarne tot de oprigting e
fabriek meêwerken.

De *Voorz.* gelooft, dat de vorige Spr. de zaak
een te engen kring beschouwd heeft. Die Spr. de
dat als men voor het oogenblik slechts weet wat
goedkoopste is op het oogenblik, de zaak gevonden
Maar dat wist men reeds voor 20 jaren; toen
men het goedkooper dan in eenige stad, maar
of 12 jaren later was het veel duurder. Men
dus ook bedenken, wat de toekomst kan oplever
Men betaalt nu *f* 56 voor hetgeen in Rotterd
met *f* 22 betaald wordt. Nu neemt Spr. eens
dat men dezelfde voordeelen zal hebben bedong
dan moet men toch in aanmerking nemen, wat o
20 jaren het geval zal kunnen zijn. Men heeft
zegd, dat de stad niet zooveel winst van de exp
tatie genieten mag. Spr. gelooft dat ook,
doet de stad het niet, dan krijgt de aannemer
voordeelen. Men levere dan liever het gas zoo
goedkooper; en al naarmate er dan nieuwe uitv
dingen komen, kunnen de ingezetenen daarvan
nut hebben. Het is daarenboven wel zeker, dat
langdurig kontrakt belet heeft verbeteringen in
verlichting te brengen. Men is verhinderd gew
den de Malibaan, de buitenwijken te verlichten
als anderszins.

(*Vervolg morgen.*)

Snelpersdruk van L. E. BOSCH EN ZOON.